

2018 Štýrsko

(středa 4.7. ráno – neděle 8.7. večer)

4.7. Praha – Brno – Mikulov – Wien – Bad Fischau – Graz – Nestelbach

5.7. Nestelbach – Kitzeck – Bärnbach – Piber – Nestelbach

6.7. Nestelbach – Thal – Lurgrote – Stübing – Rein – Graz – Nestelbach

7.7. Nestelbach – St. Radegund – Schöckl – St. Radegund – Graz-Eggenberg – Bad Blumau – Nestelbach

8.7. Nestelbach – Mixnitz – Teichalmsee – Mixnitz – Vídeň – Mikulov – Brno – Praha

Zájezd roku 2017 se Slugovými se vydařil, nicméně zkušenost s mou unavitelností byla hodně výrazná. Tehdy jsem už věděl o své vlasatobuněčné leukémii, avšak léčbu jsem měl před sebou. Ta na podzim 2017 proběhla úspěšně, avšak stejně bylo jasné, že při rozhodování o případném zájezdu budeme postupovat opatrně. Na zájezd do Štýrska nás, nemýlím-li se, upozornili Slugovi, nicméně nakonec se ho nezúčastnili. Zatím jsme vybírali zájezdy, které mířily dále než do sousedních zemí a v jejichž programu byla místa, která jsme si už dříve přáli vidět. Ze sousedního Rakouska jsme řadu míst viděli¹, včetně Štyrského Hradce², který byl zároveň jediným cílovým místem na zájezdu, o němž jsme dříve slyšeli. Program zájezdu jako celek vypadal ovšem zajímavě a zvláště jsme se těšili, že se seznámíme s řadou staveb navržených originálním česko-rakouským architektem **F. Hundertwasserem**.

Friedensreich Regentag Dunkelbunt Hundertwasser, vlastním jménem Friedrich Stowasser (15. prosince 1928 Vídeň – 19. února 2000 paluba zaoceánské lodi Queen Elizabeth 2), byl rakouský mnohostranný umělec a průkopník ekologického přístupu k životu. Proslavil se především jako architekt, malíř a grafik. Do architektury vložil i část ze svého malířského a sochařského umění. Jeho pestré obrazy jsou prostoupeny přírodními tvary a spirálami. Inspirován vídeňskou secesí, zejména Gustavem Klimtem a Egonem Schielem, vytvořil tento akční umělec a světový aktivista svůj jedinečný „Hundertwasser-Stil“. Jeho novou domovinou byl Nový Zéland a jeho domovem mu byla loď Regentag. Při cestě domů z Tichého oceánu na Queen Elizabeth 2 dostal 71letý umělec srdeční infarkt. ■ „Rovná čára vede k zániku lidstva. Spirála je symbolem života a smrti,“ řekl Friedensreich Hundertwasser. Přímkou označil za bezbožnou, v přírodě se nevyskytující. Proto nárokoval v jednom ze svých manifestů, aby byly rovné čáry zakázány. ■ Friedensreich Hundertwasser pocházel z německo-židovské rodiny jakožto syn Ernsta Stowassera (1894 Vídeň – 1929 Vídeň) a Elsy rozené Scheuerové (1894 Vídeň – 1972 Neunkirchen, Dolní Rakousy). Rodinné kořeny sahaly do Čech a na Moravu: Ernstův otec Wenzel Stowasser (1868 Sedlec u Klarl. Varů – 1948 Vídeň) byl malířem porcelánu a roku 1893 se ve Vídni oženil s Marií Kuczirkovou (1868 Gumpendorf [dnes část Vídně] – 1965 Vídeň), dcerou původem moravského klempíře Františka Aloise Kučírka (1838 Horní Bobrová – 1942 Vídeň). Elsin otec Isaias Scheuer (1851 Šafov – 1927 Vídeň) se narodil na moravsko-rakouském pomezí u Znojma. Mylně byl Hundertwasser pokládán za blízkého příbuzného klasického filologa Josefa Marii Stowassera (1854 Opava – 1910 Vídeň). (V českém prostředí se někdy uvádí, že se Hundertwasserův předek jmenoval česky Stovoda a že teprve ve vídeňském prostředí došlo k částečnému poněmčení příjmení na Stowasser. Podle archiváře Štěpána Kohouta ze Zemského archivu v Opavě však šlo původně o vtip českého turistického průvodce ve Vídni krátce po sametové revoluci na začátku 90. let 20. století, který se rozšířil do turistické literatury i médií.)

¹ Z cizích zemí jsme asi více znali jen Slovensko a já někdejší východní Německo.

² V Pamětech se kloním k používání českých názvů měst, avšak pro Štyrský Hradec budu nadále používat rakouský název Graz, přičemž při skloňování nebudu podle obecného pokynu Pravidel českého pravopisu měnit koncové "z" na "c" (německá výslovnost "z" nezávisí na kontextu). Název *Graz* je slovanského původu (grad, hradeč).

Sraz jsme měli ve středu 4. července v 6:30 ráno u stanice metra Budějovická. S určitým zpožděním dorazil průvodce **Jiří Hanzlík**, avšak cesta pak probíhala dobře, nějací účastníci nastoupili v Brně u benzinové pumpy, která ležela na trase k Mikulovu, oprava komunikace nás trochu zdržela u Novomlýnských nádrží, hranici jsme přešli v Mikulově a pokračovali směrem na Vídeň, již jsme neobjížděli, nýbrž podjížděli a dojeli k prvnímu cíli – motorestu v **Bad Fischau** (západní předměstí Vídeňského Nového Města při trati na Schneeberg), postavenému podle Hundertwasserova návrhu. Jeho architektura má své neopakovatelné kouzlo.

Motorest Bad Fischau

Z Bad Fischau jsme již jeli do hlavního štýrského města, do Grazu. Silnice vede většinou paralelně s tratí, po níž jsme se roku 2003 vraceli z dovolené domů. Prochází i několika poměrně dlouhými tunely. Na **Graz** jsme byli zvědaví, tehdy, před 15 lety, se město připravovalo být evropským městem kultury. Hlavní prohlídku města jsme měli plánovanou hned na první den zájezdu. Z autobusu jsme vystoupili v centru nedaleko murského nábřeží. Zamířili jsme k výtahu (postaven roku 2000) na **Zámecký vrch (Schloßberg) s Hodinovou věží (Uhrturm)**. Pohodlnou dopravu vzhůru jsem uvítal.

Štýrský Hradec (německy **Graz**, slovinsky Gradec), hlavní město Štýrska, je druhé největší město v Rakousku. Historické centrum Štýrského Hradce bylo zapsáno na Seznam světového dědictví UNESCO v roce 1999. Hlavním symbolem a jakýmsi poznávacím znakem Štýrského Hradce je Schloßberg – zámecký vrch s hodinovou věží a pevností, jejíž základy pocházejí již z 9. století. Graz je znám také jako město studentů, neboť na čtyřech univerzitách tu studuje na 50 tisíc vysokoškoláků. Ve městě panuje teplé klima, které sem ze středomoří přivádí vzdušné proudy, takzvané fény. Žije zde přibližně 289 tisíc obyvatel. ■ **Uhrturm** (Hodinová věž) – symbol Štýrského Hradce, který se nad městem tyčí již řadu staletí. První věž zde stála již ve 13. století, dnešní podoba však pochází z roku 1560. Pro lepší viditelnost byla na ciferníku umístěna pouze velká hodinová ručička. Později nainstalovaná minutová ručička musela být menší, což je jedna ze zvláštností města. Nejstarší z trojice zvonů v této věži pochází z roku 1382. Malé komůrky na třech rozích střechy sloužily pro požární hlídky, které z jejich oken signalizovaly, kde hoří a pomocí červených praporů navigovaly zásahové jednotky v ulicích.

Příchod k výtahu na Zámecký vrch

Hodinová věž (2018)

Začátek procházky městem byl pro nás překvapením. Oba jsme s Evi byli přesvědčeni, že jsme tam o 15 let dříve viděli věže dvě. Prohlídka fotografií doma nám to potvrdila. Jedna věž zmizela.

Hodinové věže (2003)

V roce 2003, kdy byl Graz „Evropským hlavním městem kultury“, byla věž s hodinami opatřena takzvaným „stínem“. Jednalo se o černé ocelové dvojče postavené v měřítku umělcem Markusem Wilflingem. „Stín hodinové věže“, kterým chtěl Wilfling „připomenout nacistické podsvětí“, byl po skončení roku 2003 hlavním městem kultury prodán nákupnímu centru Shoppingcity Seiersberg na předměstí Grazu, kde od té doby slouží jako atrakce. – Po dokončení nákupu se v médiích ozvala výzva, aby artefakt zůstal na dobu neurčitou vedle hodinové věže v Grazu. Město Graz však odkup i místní ponechání stínu věže s hodinami odmítlo kvůli předvídatelným nákladům na údržbu, ale především kvůli otázkám odpovědnosti za škodu.

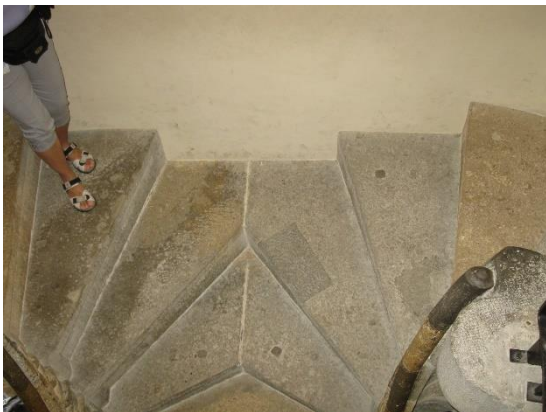
Další prohlídka pokračovala ze Zámeckého vrchu parkem do centra města k Hradu (je uvnitř městské zástavby), Dómu a Hlavnímu náměstí s radnicí. Hlavní pozoruhodností Hradu je rovinově symetrické dvojité schodiště, na něž jsme si pamatovali už z předchozí návštěvy štýrské metropole a opět jsme si je rádi prohlédli.

Park

Zámecký vrch z jihu

Dvojité schodiště

Hlavní náměstí s radnicí

Pan Hanzlík během zájezdu zaučoval či zacvičoval mladého kolegu, který měl velký zájem o historii umění. S velkým elánem mluvil o obraze, který byl na vnějšku Dómu, a při tom zmínil prof. Jana Royta; bylo mu milé, když jsem mu řekl, že ho znám a vím o jeho nadšeném cestování po církevních památkách na kole.

Všechny čtyři noci jsme byli ubytováni v rodinném penzionu (Gasthof) **Zur Post** v **Nestelbachu** nedaleko od Grazu (na jihovýchod; směr Lassnitzhöhe). Zařízení rozhodně nebylo moderní, nejvýraznější výbavou pokojů byli plyšáci, důležité ovšem je, že tam byla příjemná, vlídná atmosféra, a tak se nám tam bydlelo dobře. Na první večer jsme tam večeri zajištěnou neměli, přijeli jsme dost pozdě.

Všechny dny ovšem začínaly snídaní formou švédských stolů, a po ní následoval program. Aspoň okrajem Grazu jsme při tom projeli několikrát. Ve čtvrtek dopoledne jsme se měli seznámit se štýrským vinařstvím. Dojeli jsme do centra půvabné vinařské vesnice **Kitzecku** (u města Leibnitz, asi 20 až 25 km od slovinské hranice), kde jsme se především věnovali blízkým i vzdálenějším výhledům. Kopcovitá krajina s vinicemi má své kouzlo. Evi se výhledy kochala i v době, kdy já jsem zašel do interiéru vinařského muzea.

Krajina s vinicemi

Kitzeck, kostel

Kitzeck, vinařské muzeum

Kitzeck, ve vinařském muzeu

Kitzeck, fara

Z centra Kitzecku jsme jeli do jednoho vinařství na **ochutnávku vín**. Přímou na místo nebylo možné dojet autobusem, a tak jsme měli navíc docela příjemnou procházku. Příjemná ochutnávka několika druhů vín probíhala u dlouhých stolů venku těsně před budovou vinařství. Patřila k ní i možnost něco slanejšího si zakousnout, čímž jsme v podstatě vyřešili oběd.

Ochutnávka vín

Cestou k autobusu

Další zastavení nám opět připomnělo *F. Hundertwassera*, tentokrát jako autora sakrálního komplexu v obci **Bärnbach**, asi 20 km západně od Grazu. Kostel *Sv. Barbory* z r. 1948 byl r. 1988 podle Hundertwasserova návrhu upraven. Okolí kostela bylo při tom různě nepravidelně dlážděno a zvlněno. Kolem kostela je 22 oblouků a několik keramických sloupů, které netradiční architekt Hundertwasser navrhl a které mají být připomínkou velkých kultur a světových náboženství.

Bärnbach, kostel Sv. Barbory a okolí

Bärnbach, u kostela Sv. Barbory

Posledním čtvrtěním zastavením byl od Bärnbachu asi 3 km severozápadně vzdálený **Piber**, kde jsme navštívili zámek a k němu přilehlý hřebčín s lipicány. Mezi koňmi to bylo příjemné, jsou to krásná zvířata. Něco jsme se o jejich životě dověděli a od té doby zas zapomněli. Je zvláštní, že takoví mohutní krasavci se dožívají zpravidla jen 20 až 30 let. V Piberu jsme viděli nejstaršího koně v Evropě, bylo mu 39 let.

Piber, zámek

Lipicáni

39letý stařec

Když jsme absolvovali prohlídku hřebčína, přišla bouřka s průtrží mračen. Přečkali jsme ji na zámku, kde měli různé plakáty a nádvoří připravené pro nějakou akci. Místní zachraňovali, co se dalo, ale stejně se ukázalo, že šlo především o to zachránit sebe samé. Když déšť ustával, vydali jsme se k autobusu těšíce se na večeri do nestelbašského penzionu. Navzdory bouřce jsme čtvrtění program absolvovali bez větších problémů. Horší však bylo, že deštivé počasí mělo být i během pátku, kdy jsme měli vyjet lanovkou na horskou planinu a k večeru navštívit Hundertwasserovy termální lázně Bad Blumau. Pan Hanzlík operativně prohodil páteční a sobotní program. Nějaké drobné problémy s tím sice vznikly, ale podstatné bylo, že majitelé penzionu nám vyšli vstříc a večeri původně plánovanou na sobotu³ přesunuli na pátek.

³ Návštěva lázní v Bad Blumau byla plánovaná do pozdního večera s tím, že je možné se navečeřet v tamní restauraci (v plavkách).

Předpověď počasí se vyplnila, pátek skutečně deštivý byl. Pozměněný program jsme až na jednu výjimku úspěšně absolvovali, a ona výjimka nakonec vedla k obohacení zájezdu o jeden další navštívený objekt (klášter Rein). Prvním naším zastavením byla vesnice **Thal** asi 10 km západně od centra Grazu. Hlavním turistickým lákadlem tam je rodný dům známého herce a kalifornského guvernéra *Arnolda Schwarzeneggera* (*1947);

kdyby byl Thal v USA, je možné, že by se Schwarzeneger býval stal americkým prezidentem.

Rodný dům Arno1da Schwarzeneggera

Zajímavější stavbou v Thalů ovšem je kostel sv. Jakuba z roku 1772, který byl v letech 1992 až 1994 podle návrhu architektů *Manfreda Fuchsbichlera* a *Ernsta Fuchse*⁴ přestavěn, troufám si říci, že v Hundertwasserově duchu.

Kostel sv. Jakuba v Thalů

⁴ Zajímavá dvojice příjmení: Fuchs (liška) je v němčině maskulinum; die Fuchsbich je liščí fena.

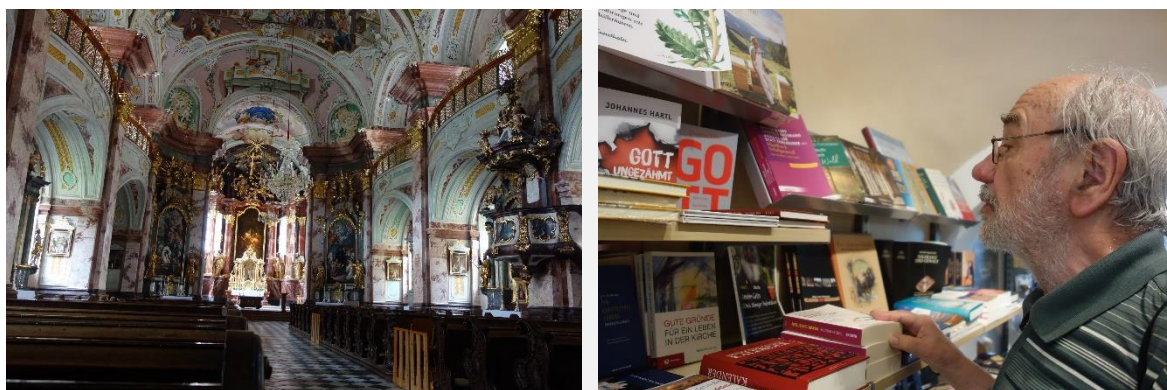
Další tři zastávky, všechny na zhruba sever od Grazu, jsou svědectvím o tom, jak pestrý program Štýrsko nabízí. Program stále probíhal za občasného deště. Protože z Thalu jsme jeli k nejbližšímu pátečnímu cíli, jímž byla jeskyně **Lurgrotte** (asi 25 km severně od Grazu), nevnímali jsme déšť jako něco nepříjemného.

Lurgrotte

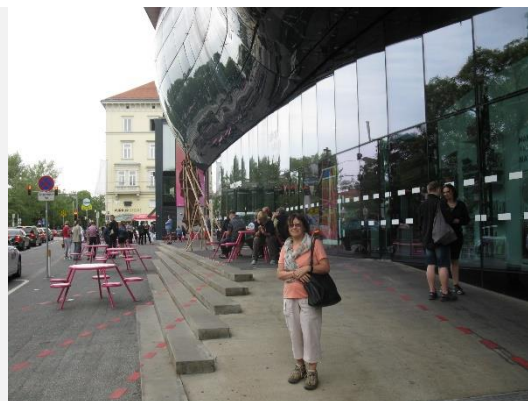
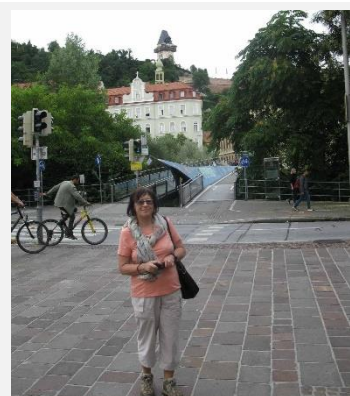
Poněkud více nám déšť vadil na další zastávce, již byl nejrozsáhlejší rakouský skansen **Stübing**. Jeho zaměření je univerzální a je umístěn ve velice hezké bohatě členité krajině; objekty nejsou k sobě natěsnány, a tak jeho prohlídka znamená i slušnou procházku. Zdaleka jsme jej neprošli celý, přesto však jsme prohlídku končili spokojeni a obohaceni.

Podle původního sobotního programu měla následovat návštěva zámku Eggenberg v Grazu, západně od centra. Jenže tam v pátek chystali koncert, a tudíž zámek nebyl přístupný. Průvodce proto zařadil náhradní program – návštěvu rozlehlého kláštera **Rein**, v němž mě zaujalo především tamní knihkupectví. Zajímavě řešené lavičky na klášterním nádvoří zaujaly nás oba. Klášterní komplex jsme si prohlíželi už téměř bez deště.

Klášter Rein

Celý náš program probíhal v okolí štýrského hlavního města Grazu. Proto jsme uvítali, že na závěr pátečního programu jsme se v centru *Grazu* zastavili a měli tam chvíli rozchod. K příjemné procházce, při níž jsme si všimli několika zajímavých moderních staveb, jsme doplnili posezením u kávy na jedné z mnoha venkovních zahrádek na nábřeží Mury. A pak už nás čekala večere v našem útulném pensionu.

Loučení s centrem Grazu

Sobotní počasí potvrdilo, že pan Hanzlík měl skvělý nápad, když program prohodil. Bylo nádherně. V sobotu dopoledne, a pak i v neděli, jsme si mohli užít hlavního rakouského turistického bohatství – hor. Sobotní návštěva **Schöcklu** byla nesmírně příjemná, a při tom fyzicky celkem nenáročná – díky kabinové visuté lanovce. Autobus nás zavezl k její dolní stanici v **St. Radegund** (780 m n.m.) po 7minutové jízdě dlouhé zhruba 2100 m jsme vystoupili na náhorní planině ve výšce 1436 m n.m. V příjemné horské atmosféře za zvuku zvonců pasoucích se krav jsme se prošli na obě strany ve směru nevýrazného širokého horského hřebene, došli jsme i na vrchol Schöcklu, který je o 9 m výše než horní stanice lanovky. Velice příjemnou asi 4km procházku jsme zakončili posezením u kávy v budově stanice lanovky.

Schöckl

Fyzická i psychická pohoda na Shöcklu

I s Schöcklem jsme se museli rozloučit

Původní páteční program obsahoval kromě výjezdu na Schöckl už jen koupání v Bad Blumau. My jsme mezi tím ještě navštívili v pátek zavřený zámek **Eggenberg** a přilehlý zámecký park. Prohlídka zámku i procházka parkem byly příjemné, avšak kvůli společné historii habsburského období nešlo o nic překvapivého. To další cíl, **Bad Blumau**, překvapením svou architekturou byl.

Eggenberg

Já už delší dobu se koupáním v bazénech vyhýbám máje obavy, aby různé mastičky z těl koupajících se u mne nevyvolaly zánět zvukovodu. A tak jsem moc nepočítal ani s koupáním v Bad Blumau. Snad o to více jsem si vychutnával *Hundertwasserovu architekturu*. Jde o veliký lázeňský komplex, v němž v Hundertwasserově duchu se téměř nevyskytují žádné přímé hrany; jen vymezení plaveckých drah tento princip narušuje. Bazény s termální vodou jsou venku i pod střechou. Určitým zklamáním pro

nás bylo, že večer zavřeli vinárnu někde nahoře, snad na střeše, nicméně při vínku jsme poseděli. Je zajímavé, že základním množstvím vína tam není 1 dl, nýbrž 1/8 l. Tehdy nám to nevadilo, dnes už bych byl na rozpacích, protože mé panem primářem Dvořákem odsouhlasené týdenní množství vína je jen 1 dl. Ale – vždyť dnes by pro mne vůbec návštěva lázní už nebyla!

Vstup do lázní

Maketa lázní ve vstupní hale

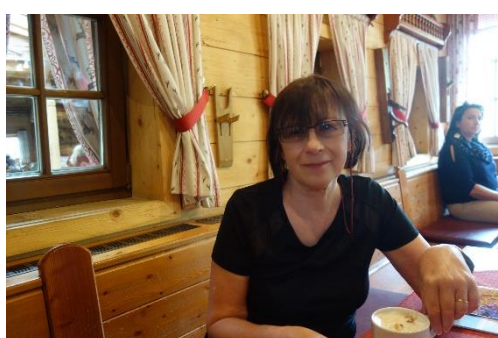

V lázních

Při vstupu do lázní jsme dostali náramek s čipem. Ten sloužil nejen k zavírání skříňky s oblečením, nýbrž i při dalších službách. A tak když přinesli víno, přiložili jsme k jakémusi přenosnému přístroji čipy, a při odchodu z lázní víno zaplatili. Jak by řešili ztrátu čipu nebo prázdnou kapsu, nevím. Ale muselo by to být asi hodně nepříjemné, v lázních se dalo utratit hodně. Program našeho zájezdu počítal s možností se v lázních navečeřet, my jsme si však raději vzali jídlo s sebou, čímž jsme jistě dost ušetřili. Z lázní jsme odjžděli někdy mezi 21. a 22. hodinou (autobus stál asi 1 km od vchodu do lázní), příjemně naladěni na poslední nocleh v penzionu Zur Post v Nestelbachu. Po nedělní snídani jsme se s příjemným penzionem i jeho milými majiteli rozloučili a vyjeli severním směrem do obce **Mixnitz**. Z hlavní trati spojující Graz s Vídní tam odbočuje úzkokolejka do *St. Erhardu*, důležitá pro přepravu magnetitové rudy. Pokud jde o současnou přepravu osob, zřejmě slouží jen nostalgickým jízdám a rekreační dopravě. V Mixnitz (cca 460 m n.m.) jsme dostali možnost výběru:

a) Jít s průvodcem k **Teichalmsee** (1200 m n.m.) pěšky Medvědí soutěskou vzhůru, na níž se místy jde po žebřících a která je jednosměrná, a tedy neumožňuje okamžitý návrat;

b) Vyjet k Teichalmsee autobusem a tam posedět v krásné přírodě, procházet se, občerstvit se jídlem či pitím, případně se i vykoupat.

U Teichalmsee

Obě skupiny byly přibližně stejně velké. My jsme vzhledem k věku a fyzickým možnostem volili program b. U Teichalmského jezera nám bylo moc dobře, většinou jsme se procházeli vnímající krásnou přírodu doplněnou pasoucími se kravami, nicméně posezení u kávy nám pobyt ve výšce 1200 m n.m. ještě zpříjemnilo.

Po setkání obou skupin jsme odjeli autobusem zpět dolů do Mixnitz. Se zájmem jsem sledoval úzkokolejku, jejíž značnou část jsme z autobusu viděli; když jsme sjeli do údolí Mury, zamířili jsme na Bruck an der Mur, Mürzzuschlag, Vídeňské Nové Město do tunelů pod Vídní a dále do Mikulova, kde jsme vjezd do vlasti oslavili u hraniční benzinové pumpy příjemnou zastávkou. S Evinkou jsme se dívali k severu na výrazné městské objekty a v duchu jsme oscillovali mezi štýrskou minulostí a očekávaným koncem července, který jsme se chystali strávit právě v Mikulově. Přes Brno jsme se pak zdraví a spokojení vrátili domů do Prahy.

Zájezd byl zdařilý. Pro mne moc příjemné byly oba pobyty ve výšce nad 1000 m. A dva nejsilnější poznávací zážitky? To byla především Hundertwasserova architektura, a pak také změna počtu věží na Zámeckém vrchu v Grazu. To bylo překvapení!